

Nr 51.

Af herr **Magnuson**, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition nr 51 med förslag till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndigheter å viss kronojord.*

Alltsedan år 1902 har den rätt, som grufstadgan medger, att genom inmutning blotta och förberedelsevis tillgodogöra sig vissa mineralfyndigheter, såväl å enskild jord som å kronojord, varit i Norrbottens län upphäfd i fråga om odisponerad kronojord. Denna inskränkning af inmutningsrätten blef år 1907 utsträckt att gälla äfven för Jämtlands och Västerbottens län.

Att detta upphäfvande af inmutningsrätten till en början kom att gälla Norrbotten berodde ju på alldeles särskilda förhållanden i denna landsända, hvartill staten själf i mycket var skulden genom kungörelsen af den 19 aug. 1889, som förbjöd anvisning af utnål men bibehöll inmutningsrätten, men meningen har väl ändock alltid varit den, att fyndigheterna vare sig på det ena eller andra sättet skulle göras fruktbringande, blott man funne ut och kunde enas om de härför lämpligaste bestämmelserna.

Förslag till sådana bestämmelser framlades ock af Kungl. Maj:t för 1909 års Riksdag, men blef af densamma icke antaget hufvudsakligast på den grund, att Riksdagen icke ville godkänna, att den afgäld, som enligt förslaget § 25 skulle utgå, beräknades å bruttovärdet af från det arrenderade området bortförda mineraliska produkter.

Med beaktande af denna Riksdagens uppfattning har Kungl. Maj:t låtit i denna del omarbete sitt förslag från förlidet år och hemställer nu, att inmutningsrätten upphäfves å all odisponerad kronojord öfver hela riket samt att för eventuell grufdrift å sådan jord skall i stället för

grufstadgans i civillag fastställda bestämmelser träda andra regler, om hvilka det framgent må tillkomma Riksdagen att ensam bestämma och besluta.

Redan denna senare omständighet, att den enskildes rätt i berörda hänseende blir mindre omvärdad än eljest i liknande fall, har gjort mängden betänksam mot förslaget.

För min del har jag nu som förlidet år den bestämda uppfattning, att kronans rätt och intressen kunnat äfven med bibehållande af inmutningsrätten på ett fullt tillfredsställande sätt tillvaratagas, och jag styrkes i denna min uppfattning däraf, att jag icke träffat någon bland bergshandteringens egna målsmän, som icke håller på inmutningsrätten såsom fundamentalprincipen i vår grufstadga, fyndigheten som däraf beröres må ligga på kronans eller den enskildes mark, äfven om det medgifves, att lagen eljest i vissa delar kan tariffa en omarbetning.

Emellertid, sådana föreställningarna nu äro och på de senare åren alltmera utbildat sig i fråga om de norrländska järnmalmsfyndigheterna, att dessa kräfva sin alldeles särskilda lagstiftning för att ej undandragas statsmaktens, enkannerligen Riksdagens, speciella kontroll, så torde intet stå att vinna med att nu söka motsätta sig, att vår gamla, i så mångt och mycket förträffliga grufstadga och med den inmutningsrätten beträffande odisponerad kronojord upphör att gälla för de tre nordligaste länen, Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands, där den nu i flera år äfven varit provisoriskt upphäfd.

Men att för fullföljande af en viss grufpolitik i Norrland med dess stora vidder af kronojord äfven fordra, att med hänsyn härtill utarbetade bestämmelser och regler äfven skola göras gällande öfver hela riket, hvarhelst kronan äger eller köper en jordbit, därtill saknas förvisso välgrundade skäl. Äfven om nu föreliggande bestämmelser kunna anses lämpliga för uppsökande och tillvaratagande af större malmfyndigheter, särskildt med hänsyn till export, så är därför icke alls sagdt, att de på samma sätt lämpa sig för den grufrörelse, som i de gamla bergslagsdistrikten med äganderättens förmån och helgd är inriktad på att för långliga tider framåt säkerställa järnhandteringens egna behof af råvaror, ofta af en alldeles speciell natur. Järnmalmsfyndigheterna i mellersta Sveriges bergslager, där vår järnhandtering haft sin vagga och väl ännu har sitt förnämligaste fotfäste, äro nämligen i allmänhet af en mycket mera omväxlande natur än de norrbottniska malmerna, och större samlade förekomster äro där äfven mera sällsynta. För mångt järnverk i denna del af landet har likväl just dessa smärre fyndigheter, fria från oarter som de ofta äro, än kalk-, än manganförande, churu ofta dyra i brytning, varit af en alldeles

särskild betydelse, och med inmutningsrättens bibehållande och den lockelse till eget förvärf densamma medför är säkert, att nya fyndigheter allt framgent oftare komma att uppletas, lättare undersökas och för järnhandteringen tillgodogöras än med nu föreslagna bestämmelser.

Föga tilltalande eller praktiskt lärer det dessutom blifva att för samma fyndighet eller fyndigheter, som ligga så nära tillsammans, att de bilda ett gemensamt gruffält, men liggande dels på kronomark dels på enskild mark, få olika lagbestämmelser gällande. Detta torde nog ej kunna undvikas äfven i Norrland, men kronans egendomskomplexer äro där så stora, att sagda olägenheter där ej i samma mån framträda, som de säkerligen skola göra i bergslagerna, därest kronan fortsätter att där inköpa skogsegendomar.

Med anledning af det sagda tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen ville besluta,

att de af Kungl. Maj:t i dess proposition nr 51 föreslagna bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndigheter å viss kronojord endast skola tillämpas i de trenne län, där inmutningsrätten å sådan jord nu är upphäfd, eller i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län.

Stockholm den 1 mars 1910.

Tord Magnuson.